

Agendapunt 6 Terugblik Europese Verkiezingen 4 juni 2009

1. Inleiding

Op het Uniecongres van zaterdag 31 januari 2009 stelde het Uniecongres het verkiezingsprogramma vast en wees het Peter van Dalen aan als lijsttrekker van een gezamenlijke lijst van ChristenUnie en SGP. In dit stuk blikt het Landelijk Bestuur eerst kort terug op de campagne en de verkiezingen die in de eerste helft van dit jaar volgden. Daarna bespreekt het het proces van fractievorming.

Dit stuk biedt het Landelijk Bestuur ter bespreking aan het Uniecongres aan.

2. Campagne en uitslag

Snel na de definitieve vaststelling van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst, kwam het campagne team met een slogan waarmee we de campagne ingingen: *Samenwerking ja, superstaat nee*. Deze slogan verwoordde op een duidelijke manier de eurorealistische koers die de ChristenUnie voorstaat.

Niet alleen de 'top' van de lijst, maar ook de andere kandidaten hebben in de aanloop naar de verkiezingen het land doorkruist om dit geluid van de partij uit te dragen. Op 11 mei startte de Regiotour, waarbij een wisselende delegatie van de kandidatenlijst overdag werkbezoeken aflegde en de campagneavonden bezocht. Daarbij kregen de eurokandidaten ondersteuning van landelijke, provinciale en lokale politici van ChristenUnie en SGP. Op 29 mei eindigde de tour in Ede.

De uitslag van de Europese Verkiezingen - twee zetels in het Europees Parlement - stemt tot tevredenheid. Hoewel er geen extra zetel is bijgekomen, zijn beide zetels wel op 'eigen kracht' behaald. Bij de verkiezingen haalden we 6,8 procent van de stemmen. De uitslag van 2004 was ook goed voor twee Europese zetels, maar toen haalden we 5,9 procent van de stemmen. De lijstencombinatie met het CDA zorgde toen voor een tweede zetel. De tweede zetel bij deze verkiezingen hadden we ook zonder lijstencombinatie gehaald.

Ook in absolute zin is er winst. Met een opkomst van 36,6 procent onder ruim 12 miljoen kiesgerechtigden in Nederland, kunnen we zeggen dat ruim 310.000 mensen hebben gekozen voor Samenwerking Ja, Superstaat Nee. Ruim 30.000 stemmen meer dan in 2004.

3. Fractievorming

3.1 Enkele achtergronden

Wegens aanhoudende onvrede over de fractie waarin de ChristenUnie in het Europees Parlement participeerde (IND-DEM), onder meer geuit op het Ledencongres van 13 november 2004, stelde het Landelijk Bestuur in september 2007 een commissie in met de opdracht om de mogelijkheden tot fractievorming in het EP te onderzoeken. Een en ander heeft geleid tot het *Kernrapport Projectgroep Europa* (kernrapport), dat in het najaar van 2008 is gepubliceerd en vastgesteld door het Landelijk Bestuur. Eén van de conclusies was dat de vorming van een 'christelijke' fractie weliswaar wenselijk, maar niet waarschijnlijk is. Aansluiting bij de EVP zou dan -gegeven de omstandigheden- een niet-ideaal alternatief zijn, maar in ieder geval beter dan aansluiting bij een technische fractie als IND-DEM.

Naar aanleiding van het onderzoek van de projectgroep Europa, heeft het Landelijk Bestuur ook met het SGP-hoofdbestuur gesproken over de fractievorming na de verkiezingen. De overtuiging dat we in 2009 niet nogmaals in een IND-DEM-achtige groep plaats konden nemen, leek door SGP te worden gedeeld. Ook mogelijke aansluiting bij de EVP was voor de SGP bespreekbaar.

Op het Uniecongres van 31 januari 2009 is de fractievorming ook aan de orde geweest (zie daarvoor het verslag). Er is, onder verwijzing naar het kernrapport, een motie aangenomen, die de nieuwe vertegenwoordigers van de ChristenUnie en de SGP in het Europees Parlement oproept om aansluiting bij de EVP serieus onderzoeken en ondertussen de mogelijkheid om een christelijke fractie te vormen in het oog te houden.

In het onderzoek naar mogelijke aansluiting bij de EVP, liep het bestuur al vrij snel aan tegen de (nieuwe) eis van de EVP om als mogelijk lid van de parlementaire *fractie* eerst lid te worden van de

Europese *partij*. Het bestuur had en heeft hier grote moeite mee. In de eerste plaats behelst deze 'partij-eis' de ondertekening van het Athene-document, de beginselen van de EVP. In deze beginselen is onder meer opgenomen dat de EVP streeft naar een federaal Europa. Iets dat de ChristenUnie tot op de dag van vandaag met kracht bestrijdt. In de tweede plaats zou aansluiting bij de EVP *partij* het werk van de ChristenUnie in haar eigen internationale netwerk, de ECPM, praktisch moeten opgeven.

3.2 Aansluiting ECR-fractie

Bij deze ontwikkeling, diende zich in het voorjaar echter een nieuwe alternatief aan. Ten tijde van het schrijven van het Kernrapport door de projectgroep Europa, was bekend dat de Britse *Conservatives* ongelukkig waren met hun verstandshuwelijk met de EVP. Nieuw was echter dat realisatie van een nieuwe fractie, in de aanloop naar de Europese verkiezingen van 4 juni, al heel concreet was. Mogelijke aansluiting bij deze fractie, die later *European Conservatives and Reformists* (ECR) zou gaan heten, bleek voor zowel de ChristenUnie als voor de SGP een zeer aantrekkelijk alternatief. De optie met de EVP werd definitief losgelaten: naast de al eerder vastgestelde breekpunten (zie hiervoor), was de versterking van deze fractie met Berlusconi en de Italiaanse neofascisten een zwaarwegend bezwaar.

De gesprekken met de Britse *Conservatives*, initiator van de ECR-fractie en binnen de fractie de grootste delegatie, verliepen van meet af aan goed en constructief. Basis voor de nieuwe groep is een set van beginselen die later als de *Prague Declaration of Principles* is gepubliceerd (zie bijlage).

De ECR-fractie stelt voorop dat de Europese Unie zodanig moet worden vormgegeven dat openheid, democratische controle en behoud van nationale soevereiniteit van de lidstaten maximaal gewaarborgd zijn. In de totstandkoming van de Praag-verklaring hebben ChristenUnie en SGP vanuit het Europese verkiezingsprogramma bouwstenen aangedragen voor de basistekst en die zijn in het ECR-fundament opgenomen:

- eerlijke handel,
- duurzame en schone energievoorziening en
- het gezin als hoeksteen van de samenleving.

Daarnaast verwoordt de verklaring wat typisch de beginselen van een eurorealist zijn: minimale regulering, goede democratische controle, geen Europees federalisme, bestrijding van verspillende en excessieve bureaucratie, meer transparantie en rechtvaardigheid in de Europese instellingen en bij het gebruik van Europese fondsen. Exact wat ons verkiezingsprogramma was: Samenwerking ja, superstaat nee.

In de samenwerkingsovereenkomst die ChristenUnie en SGP sloten, staat dat de gekozen delegatie (Van Dalen en Belder dus) zal besluiten tot welke fractie ze toetreedt, in overleg met de beide partijbesturen. Dat gezamenlijke besluit is genomen op zaterdag 23 mei 2009. Vervolgens is een brief, gedateerd 27 mei 2009, gestuurd aan de waarnemend voorzitter van de ECR-fractie in oprichting, dhr. Timothy Kirkhope, waarin ChristenUnie en SGP gezamenlijk om aansluiting vroegen.

3.3 Vrouwenstandpunt SGP leidt tot spanning

In hun zoektocht naar samenwerkingspartners, zijn de Britse *Conservatives* nauwgezet te werk gegaan. Om een fractie te kunnen vormen, was het nodig dat minimaal 25 leden uit minimaal 7 verschillende lidstaten zich zouden aansluiten. Dat getal werd begin juni ruimschoots bereikt: er zouden sowieso uit 8 lidstaten meer dan 50 leden deelnemen en de verwachting was dat er nog meer deelnemers uit andere landen zouden volgen. Het was zelfs zo dat uit andere lidstaten aanvragers werden tegengehouden, waaronder Lega Nord uit Italië. Die partij had belangstelling getoond voor de fractie (zij zouden ook een nieuwe lidstaat inbrengen) maar zij werden geweerd.

Op zaterdag 13 juni berichtte de leider van de *Conservatives* in het EP, Timothy Kirkhope, dat vanuit zijn partijtop kritische vragen waren gesteld over het vrouwenstandpunt van de SGP. De SGP reageerde hierop door te verwijzen naar de gewijzigde partijstatuten waardoor er geen blokkade meer zou zijn voor vrouwen om in de naam van de SGP hun volledige politieke rechten uit te oefenen. In een gesprek hierover met de Britten op 18 juni bleek evenwel, dat het Program van Beginselen van de SGP zich wel degelijk tegen zo'n ontwikkeling verzet. De *Conservatives* constateerden een onoverbrugbare spanning tussen dit beginsel en de gewijzigde statuten en wilden zich, met het oog op de nieuwe fractie, niet formeel verbinden aan een partij met deze opvatting. Deze situatie werd dus duidelijk op 18 juni, enkele dagen voor de reeds langer vaststaande presentatie van de nieuwe fractie: 22 juni.

Deze spanning raakte de ChristenUnie niet. Er was wat de *Conservatives* betrof niets wat de toetreding van Peter van Dalen tot de fractie in de weg stond. Integendeel, zij toonden zich verheugd met de aansluiting van de ChristenUnie.

3.4 Optie van geallieerd lidmaatschap voor SGP

Hiermee was het laatste woord niet gezegd. De Britten stelden voor het gesprek met de SGP voort te zetten. In het ontwerp-fractiereglement, dat ChristenUnie en SGP al eerder hadden ontvangen en besproken, was de mogelijkheid van een geallieerd fractielidmaatschap of *allied membership* al genoemd. Leden die bij de fractie willen of kunnen horen maar die er behoefte aan hebben vanwege hun politieke opvattingen enige afstand tot de fractie te houden, kunnen geallieerd fractielid worden. Een geallieerd fractielid heeft het volledige recht te participeren in de fractie. Deze vorm van fractielidmaatschap is in het Europees Parlement niet onbekend: de Britten waren zelf 10 jaar lang geallieerd lid geweest van de EVP-fractie. Ze konden in die jaren actief participeren in de EVP-fractie maar stemden dikwijls anders dan die fractie. Wel is voor zo'n vorm van lidmaatschap nodig, dat de ECR-fractie er bij meerderheid mee instemt.

Het Landelijk Bestuur, in de persoon van zijn voorzitter Peter Blokhuis, en ook de heren Rouvoet en Van Dalen, hebben er bij de *Conservatives* en met name bij het SGP-hoofdbestuur op aangedrongen de mogelijkheid van het geallieerd lidmaatschap te onderzoeken en uit te werken. Dat zou toch voor de SGP aantrekkelijk moeten zijn: men kon geheel zichzelf blijven en toch volledig meedoen aan het fractiewerk. Herhaalde pogingen om voor de presentatie van de fractie hierover met de SGP in contact te geraken, bleken echter vruchteloos.

Op maandagmorgen 22 juni maakte de SGP bekend dat zij niet wilde doorspreken over een geallieerd lidmaatschap en dat de breuk met de ChristenUnie een feit was. Ook na 22 juni bleek het niet mogelijk om verder met de SGP na te denken over een mogelijk geallieerd lidmaatschap. SGP'er Bas Belder oriënteerde zich op andere mogelijkheden. Inmiddels heeft hij onderdak gevonden bij een 'doorstart' van de IND-DEM-fractie.

4. Mogelijkheden ECR-fractie

De basis van de ECR-fractie wordt gevormd door de Praag-verklaring (zie bijlage). Een verklaring die past bij de eurorealistische koers van de ChristenUnie. Daarnaast wordt de fractie natuurlijk gevormd door het optreden van de afzonderlijke nationale delegaties. Zij bepalen de ontwikkeling van de fractie. Daarbij hebben ze het recht om hun eigen stemgedrag vast te stellen. Peter van Dalen is toegetreten tot het bestuur van de fractie. Het Poolse lid Kaminski is voorzitter van de fractie.

Krachtige steun door een fractie is ook nodig om in het Europees Parlement op vitale plekken te kunnen functioneren. Dankzij de steun van zijn fractie is Peter van Dalen inmiddels benoemd tot vice-voorzitter van de Transportcommissie van het Europees Parlement.

Binnen de ECR-fractie zijn ook christenen actief. Prominent lid is bijvoorbeeld Malcolm Harbour, die al jaren betrokken is bij de organisatie van het jaarlijkse European Prayer Breakfast (EPB) in het Europees Parlement. Vanuit ons internationaal netwerk, de ECPM, zijn er al langer contacten met de Hongaarse MDF van voormalig minister Lajos Bokros, die ook tot de fractie is toegetreten. Voor de ECPM lijken er bij de ECR-fractie mogelijkheden voor verdere contacten. De banden met de MDF kunnen weer worden aangehaald. Zij waren in 2002 met de ChristenUnie medeondertekenaars van de zogenoemde Lakitelek-verklaring).

5. Conclusie

Het Landelijk Bestuur kijkt terug op een geslaagde verkiezingscampagne, en is dankbaar voor de uitslag: 2 zetels. Tegelijk betreurt het bestuur het dat daarna de samenwerking met de SGP is geëindigd zoals het geëindigd is. Temeer omdat de keuze voor de samenwerking weloverwogen tot stand is gekomen.

Toen bleek dat het fractielidmaatschap voor SGP'er Bas Belder op problemen stuitte, heeft het Landelijk Bestuur er alles aan gedaan om de ontstane impasse te doorbreken en er gezamenlijk uit te komen. Het bestuur heeft er bij de SGP op aangedrongen een geallieerd fractielidmaatschap voor de heer Belder te onderzoeken en te overwegen. Maar het bestuur heeft uiteindelijk moeten constateren dat de SGP hiertoe niet bereid bleek.

Dat is te betreuren want gezamenlijk hadden ChristenUnie en SGP welbewust gekozen voor aansluiting bij de ECR-fractie. De eurorealistische uitgangspunten van die fractie passen bij ons Europese verkiezingsprogramma. Daarnaast ontbraken reële alternatieven voor andere fractievorming. Een IND-DEM-achtige fractie wil de ChristenUnie niet weer en de EVP-fractie was als optie ook afgevallen.

Daarnaast biedt aansluiting bij de ECR-fractie een uitstekende mogelijkheid aan Peter van Dalen om op een krachtige wijze gehoor te geven aan het vertrouwen dat de ChristenUnie-stemmers aan hem hebben gegeven.

Voor meer informatie, wordt u verwezen naar een FAQ-lijstje (veelgestelde vragen) op onze website, onder Nieuws >> Europees Parlement >> Nieuwsbericht van 7 juli 2009: ChristenUnie en SGP uit elkaar - kon dat nou echt niet anders?

Bijlage: Prague Declaration of Principles (vertaald uit het Engels)

De Praagse beginselverklaring van de Europese Conservatieven en Hervormers fractie in het Europees Parlement.

Bewust zijnde van de urgente behoefte om de EU te hervormen op basis van eurorealisme, openheid, verantwoording en democratie, op een manier die de soevereiniteit van onze naties respecteert en zich concentreert op economisch herstel, groei en de concurrentiepositie, delen de Europese conservatieven en Hervormers fractie de volgende principes:

1. Vrij ondernemerschap, vrije en eerlijke handel en concurrentie, minimale regulering, lagere belasting en een kleine overheid als de katalysator voor individuele vrijheid, en persoonlijke en nationale voorspoed.
2. Vrijheid van het individu, meer persoonlijke verantwoordelijkheid en grotere democratische verantwoording.
3. Duurzame, schone energie levering met de nadruk op energie veiligheid.
4. Het belang van het gezin als hoeksteen van de samenleving.
5. De soevereine integriteit van de natie staat, oppositie tegen EU federalisme en een hernieuwd respect voor echte subsidiariteit.
6. De belangrijke waarde van de transatlantische veiligheids relatie in een vernieuwde, sterke NAVO en de ondersteuning voor jonge democratieën in Europa.
7. Effectief gecontroleerde immigratie en een einde aan het misbruik van asielprocedures.
8. Efficiënt en moderne openbare voorzieningen en een fijn gevoel voor de behoeftes van zowel de rurale als stedelijke gemeenschappen.
9. Een einde aan de verspilling en overdreven bureaucratie en een verplichting tot meer transparantie en eerlijkheid in de EU instituties en het gebruik van EU geld.
10. Respect en rechtvaardige behandeling voor alle EU lidstaten, nieuw en oud, groot en klein.